

До спеціалізованої вченої ради Д 26.007.03
у Національній академії внутрішніх справ
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Безпалової Ольги
Ігорівни на дисертацію Шубіної Наталії Миколаївни
«Адміністративно-правове регулювання застосування поліцейського
підкування», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право

Вивчення змісту дисертації, автореферату дисертації та наукових праць
Шубіної Наталії Миколаївни дає підстави зробити висновок про актуальність
обраної теми дисертації, достатній ступінь обґрунтованості та достовірності
наукових положень, висновків та рекомендацій, що виносяться на захист, їх
практичну значущість, а також про глибокий аналіз проблемних питань
адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського підкування.

Обрана дисертантом тема для дослідження є дійсно актуальною.
Реформування системи Міністерства внутрішніх справ України, утвердження в
Україні європейських стандартів, узгодження норм адміністративного
законодавства України з нормами права Євросоюзу зумовлює необхідність по-
новому поглянути на зміст поліцейської діяльності. Відповідно до Закону
України «Про Національну поліцію», законодавець наділив поліцейських
можливістю застосовувати дії превентивного або примусового характеру для
гарантування публічної безпеки і порядку. Проте в цьому аспекті постає низка
невирішених проблем, зокрема, на законодавчому рівні наявна невизначеність
системи превентивних поліцейських заходів, що впливає на практичну
ефективність їх застосування під час виконання покладених на поліцейських
повноважень.

З метою розвитку органів та підрозділів Національної поліції України
створено ряд нових інститутів, що покликані забезпечити ефективність їх
функціонування та діяльності. Одним із таких інститутів є, як вдало зазначає

11 5275 12 9 20

Наталія Миколаївна, інститут поліцейського піклування, засади якого визначені у титульному законі про поліцію.

В той же час, незважаючи на законодавче врегулювання питання щодо реалізації поліцейського піклування органами та підрозділами Національної поліції України, на сьогодні чинне законодавство України у зазначеній сфері потребує свого удосконалення та відповідного врегулювання з окремих конкретних питань.

Вищезазначене дозволяє дійти висновку про те, що тема дисертації Шубіної Н. М. є актуальною, а звернення до неї – абсолютно своєчасним. Саме тому, наукова праця *Шубіної Наталії Миколаївни* стала першим науковим надбанням України у контексті доктринального аналізу адміністративно-правових засад реалізації поліцейського піклування.

Дисертація на здобуття наукового ступня кандидата юридичних наук заповнює існуючу наукову прогалину та водночас вирішує низку актуальних питань, що заслуговують на високу оцінку проведеного автором наукового дослідження.

Враховуючи викладене слід наголосити на актуальності теми дисертаційного дослідження *Шубіної Наталії Миколаївни* «Адміністративно-правове регулювання застосування поліцейського піклування», що підтверджується також його відповідністю до «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»», яка була затверджена Указом Президента України від 12.01.2015 №5/2015; «Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р., Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018-2021 роки, затвердженої розпорядженням КМУ від 25.10.2017 №779-р; «Національної стратегії у сфері прав людини», затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015.

Розкрити та правильно висвітлити проблематику дисертаційного дослідження сприяла правильно та чітко сформульована мета наукової роботи – на основі аналізу наукової літератури та норм чинного законодавства України,

з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування, та на основі узагальнення позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду надати науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення відповідного нормативно-правового забезпечення.

Завдання, об'єкт та предмет дисертаційного дослідження сформульовані та визначені у відповідності до вимог, що висуваються Міністерством освіти і науки України до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дисертаційного дослідження зумовлений раціональною та узгодженою структурою всіх елементів дисертації. В цілому дисертаційне дослідження характеризується високим теоретичним та науково-методологічним рівнем вирішення поставлених у науковій роботі завдань.

Необхідно також відзначити, що проведенню комплексного дослідження та високому рівню систематизації матеріалу сприяли вдало обрані загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких необхідно відмітити: історико-правовий метод; логіко-семантичний метод; методи синтезу та аналізу; структурно-логічний метод; формально-логічний метод та порівняльно-правовий; системно-структурний; діалектичний; логіко-юридичний та метод компаративного аналізу.

Зазначене свідчить, що здобувачем проведено самостійне, творче та актуальне дослідження, теоретичне підґрунтя якого склали результати та висновки наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі філософії, загальної теорії держави та права, інших галузях юриспруденції: конституційного права, адміністративного права, міжнародного права, а також інших галузевих правових наук.

Нормативною базою дисертації стали Конституція України, Закон України «Про Національну поліцію», інші законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, що регламентують адміністративно-правові засади

поліцейського піклування органів та підрозділів Національної поліції України. Використано також низку законопроектів та законодавство окремих зарубіжних країн.

Дисертація в цілому характеризується досить високим теоретичним та науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації є високим.

Положення поданої наукової роботи характеризуються теоретичною та практичною цінністю, а наукова новизна роботи полягає в тому, що робота є однією із перших спроб комплексно, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання та на основі аналізу наукових поглядів вітчизняних правників, з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування, а також на основі узагальнення позитивного вітчизняного та зарубіжного досвіду, запропонувати напрямки вдосконалення чинного адміністративного законодавства, нормами якого здійснюється відповідне адміністративно-правове регулювання. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних положень, висновків та рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем, які мають важливе теоретичне та практичне значення.

Аналіз дисертації та автореферату дає підстави для твердження про ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог.

В результаті проведення дослідження автором самостійно розроблено та запропоновано ряд інноваційних висновків, частина з яких була удосконалена, а деякі отримали подальший розвиток. Особливої уваги заслуговують такі здобутки та положення:

у перше:

- запропоновано авторське визначення поняття поліцейське піклування, яке являє собою специфічний превентивний захід, який застосовується працівниками поліції по відношенню до конкретного кола осіб,

які в результаті настання певних особистих, економічних, соціальних обставин, тощо, потребують відповідної допомоги;

- узагальнено особливості забезпечення прав людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування та доведено що дотримання прав і свобод людини і громадянина під час застосування поліцейського піклування гарантується чималою кількістю нормативно-правових актів різної юридичної сили серед яких ключове місце належить нормам адміністративного права, які, зокрема, містяться в Законі України «Про Національну поліцію»;

- доведено необхідність розширити ч. 4 ст. 41 Закону України «Про Національну поліцію» положенням про те, що протокол про застосування поліцейського піклування, окрім зазначеного у цій статті, також має містити: відмітку про повідомлення особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, або про неповідомлення з вказівкою причин, а також наявність відмітки щодо роз'яснення її прав під час здійснення поліцейського піклування: право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування, ж або відмітки про часткове роз'яснення таких прав;

удосконалено:

- обґрунтування наукової думки про доцільність розробки єдиної форми протоколу про поліцейське піклування, в якому необхідно передбачити всі суттєві обставини, що мають значення як для самого поліцейського піклування, так і для інших пов'язаних із його здійсненням юридично значущих наслідків;

- перелік ключових функцій поліцейського піклування, до яких віднесено: психологічну, політичну, процесуальну та контрольно-наглядову функцію;

- поняття превентивних заходів поліції, під якими запропоновано розуміти комплекс законодавчо визначених дій, які безпосередньо реалізуються поліцейськими в процесі здійснення діяльності по запобіганню правопорушенням, а також в процесі виконання профілактичного контролю за

дотриманням норм чинного законодавства, зокрема щодо: охорони законних прав та інтересів людини і громадянина, безпеки дорожнього руху, організації роботи дозвільної системи, запобігання насильства у сім'ї, тощо;

Заслугує на увагу висновок автора про те, що важливість імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері забезпечення прав і свобод людини в діяльність Національної поліції у сфері застосування поліцейського піклування обумовлена вибором України європейського шляху свого розвитку, що зумовлює необхідність забезпечення безпеки, а також дотримання прав і свобод людини усіх категорій населення, зокрема й тих, що внаслідок певних обставин (вік, стан здоров'я та ін.) не можуть піклуватися про власну безпеку і захищати свої права та законні інтереси.

Варто погодитись із висновком дисертанта, що оскарження дій і рішень поліцейського під час застосування поліцейського піклування слід розуміти як регульовану нормами Конституції та іншого законодавства України діяльність зацікавлених суб'єктів, спрямовану на поновлення прав і захист законних інтересів осіб, щодо яких було здійснено поліцейське піклування, порушених внаслідок дій (бездіяльності) та відповідних рішень, які були здійснені поліцейськими під час застосування поліцейського піклування.

Окремо слід відзначити пропозиції здобувача щодо шляхів впровадження в національне законодавство позитивного зарубіжного досвіду щодо застосування поліцейського піклування: по-перше, сприяння становленню позитивного іміджу поліції серед населення шляхом проведення суспільних заходів щодо роз'яснення цілей та завдань поліції, які реалізуються, насамперед, при проведенні превентивних поліцейських заходів; по-друге, уважно ставитися до психологічних особливостей кандидатів на службу в поліції з метою виявлення схильності до агресії, нетерпимого ставлення до певних груп населення та інших вад характеру; по-третє, формування навиків комунікації при підготовці поліцейських, виховання в поліцейських шанобливого, терпимого ставлення до всіх категорій населення, незалежно від віку, статі, національної, релігійної чи соціальної приналежності, стану

здоров'я та інших факторів; по-четверте, продовження виховання в поліцейських під час проходження ними професійної служби навиків позитивної комунікації та поваги до честі, гідності, прав та законних інтересів громадян шляхом стимулювання самоосвіти, залучення до благодійності тощо.

Не можна не погодитись із дисертантом з приводу того, що поліцейське піклування являє собою специфічний превентивний захід, який застосовується працівниками поліції по відношенню до конкретного кола осіб, які в результаті настання певних особистих, економічних, соціальних обставин, тощо, потребують відповідної допомоги. Відмічено, що мета поліцейського піклування має подвійний характер і полягає у тому, щоб: по-перше, надати психологічну допомогу особам, яка їй потребують; по-друге, захистити права та законні інтереси громадян, тим самим забезпечуючи панування режиму законності та правопорядку в державі.

Варто відзначити, що у дисертації *Шубіної Наталії Миколаївни* сформульовані й інші цікаві та корисні положення та висновки. Викладене дозволяє визначити, що дисертація *Наталії Миколаївни* має наукову новизну.

На схвалення заслуговує також низка інших концептуальних положень, сформульованих у висновках дисертаційного дослідження *Шубіної Наталії Миколаївни*. Частину з зазначених положень було відображено в наукових фахових виданнях України, в іноземних наукових виданнях. Одночасно значущість отриманих висновків не виключає наявності ряду питань до окремих положень і висновків зроблених автором.

1. У підрозділі 1.1. «Місце поліцейського піклування в системі поліцейських заходів», дисертант наголошує, що Національна поліція України виконує низу надважливих завдань в правоохоронній сфері держави. Від її належного функціонування напряду залежить те, як спокійно будуть відчувати себе громадяни України при здійсненні своєї повсякденної діяльності, а це, апріорі, є запорукою політичної, економічної та соціальної стабільності в країні. Досягнення вказаного вбачається можливим через ефективну реалізацію поліцейських заходів, одне із ключових місць серед них належить

поліцейському піклуванню. На нашу думку, слухним було конкретизувати таке місце поліцейського піклування.

2. У підрозділі 1.2. «Поняття та характерні риси поліцейського піклування як превентивного поліцейського заходу» дисертації авторка вказує, що під превентивними заходами поліції слід розуміти комплекс законодавчо визначених дій, які безпосередньо реалізуються поліцейськими в процесі здійснення діяльності по запобіганню правопорушенням. В той же час, слухним є також визначення важливості їх реалізації.

3. При викладені підрозділу 2.1. «Суб'єкти, щодо яких може бути застосовано поліцейське піклування» дисертант не зазначає про застосування поліцейського піклування до осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу. Відповідно зазначене потребує свого уточнення.

4. Розглядаючи особливості застосування поліцейського піклування до окремих категорій осіб (підрозділ 2.2. дисертації), чому не визначено сутність поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб.

5. Відкритим залишається питання про визначення напрямків імплементації зарубіжного досвіду, доцільність яких обґрунтовується.

В той жне час, висловлені зауваження та побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку результатів наукового дослідження. Виконане **Наталією Миколаївною** дисертаційне дослідження сприяє розв'язанню ряду теоретичних та практичних питань адміністративно-правового регулювання застосування поліцейського піклування, що має важливе прикладне значення для удосконалення діяльності Національної поліції України. Теоретичні положення та практичні рекомендації, що знайшли своє відображення в висновках дисертації, можуть в подальшому використовуватися при розробці нових та удосконаленні чинних нормативно-правових актів у сфері протидії злочинності, забезпечення національної безпеки та оборони країни та поліцейського піклування.

Таким чином, основні положення, висновки та рекомендації дисертації відображені в авторефераті, наукових публікаціях наукових фахових виданнях,

а також у доповідях та повідомленнях на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, свідчать про високий рівень підготовленості дисертанта, ретельну трудомістку роботу, проведену автором в ході наукового дослідження та його апробації.

Вище викладене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження *Шубіної Наталії Миколаївни «Адміністративно-правове регулювання застосування поліцейського піклування»*, є завершеною самостійною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукову проблему, яка має істотне значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, науковою новизною постановки та вирішення досліджених проблем, високим теоретичним рівнем та практичною цінністю, достовірністю та обґрунтованістю отриманих результатів повністю відповідає вимогам пп. 9, 11-13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор Шубіна Наталія Миколаївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри поліцейської діяльності
та публічного адміністрування факультету № 3
Харківського національного
університету внутрішніх справ**

Ольга Безпалова